

dám obidve možnosti za dôležité. Zdá sa mi, že nie je správny taký názor, ktorý tvrdí, že len jedna alebo druhá možnosť je dobrá; správne by bolo v obidvoch rozlíšiť to, čo je dobré a to, čo je zlé.

1. OD UMELECKÉHO DIELA K MEDIÁLNEMU DIELU

a/ Nová umelecká gramatika

V prípade prvej opcie – transformácii umeleckých diel na mediálne diela - sa opakuje stará zákonitosť. Objavenie sa nových obrazových médií vždy rozhodujúcim spôsobom zmenilo sféru umenia. Vznikali pokusy rozvinúť pre nové médiá prirodzenú umeleckú formu. Zároveň sa pritom ako reakcia menila aj tradičná produkcia umenia. Keď sa napríklad objavila fotografia, spočiatku síce horlivo napodobňovala tradičné obrazové predstavy, no neskôr preda len našla v realistike svoj prirodzený princíp; a maliarstvo reagovalo na túto stratu svojej klasickej domény prechodom k optickému rozpusteniu obrazu a k abstrakcii.^{21, 22}

Analogicky s týmto procesom, ktorý sa udial pred viac ako sto rokmi, dnes by malo ísť o rozvinutie prirodzenej obrazovej gramatiky elektronického mediálneho umenia. V počiatočnej fáze sa prevažne realizovali staré obrazové predstavy iba novými prostriedkami. Po prvé preto, lebo ešte nejestvovali nijaké iné obrazové predstavy, po druhé preto, lebo sa to pokladalo za dôkaz toho, čo všetko dokážu nové médiá.²³ Bolo tu však aj uvedomovanie si toho, že to môže byť len prvý krok, ktorý predstavuje skôr systematické nepochopenie než nové riešenie pred nami stojacej úlohy. Nemuselo by sa len opakovať staré v novom, ale malo by sa objaviť a rozvinúť to, čo je v novom nové.

b/ Generatívna funkcia média

Preto by snáď bolo užitočné, keby bol umelec tak trochu aj programátorom a nemusel využívať digitálneho analfabeta na realizáciu svojich obrazových predstáv. Inak ostaneme totiž pri tendencii, že umelec realizuje vízie, ktoré vychádzajú z doterajších obrazových možností namiesto toho, aby rozvíjal nové obrazové predstavy, ktoré sú vlastné médiám. To by predpokladalo, že sa bude schopný oddať prirodzeným možnostiam média, že bude schopný s nimi experimentovať a spolupracovať pri tvorbe vízií. Médium musí vstúpiť do hry v generatívnej funkcii. Opačný názor, ktorý je príliš rozšírený skôr z pohodlnosti, vychádza ešte stále zo západného chápania štandardov, ktoré sa práve v dôsledku nových médií stali obsolétnymi – že médium je iba prostriedkom pre posolstvá namiesto toho, aby sa chápalo ako pôvodný spolutvorca predstáv. V konečnom dôsledku z toho potom vznikajú len umelecké starožitnosti s novým náterom.

c/ Nové kritériá

Ak sa naproti tomu podarí pracovať primerane k stavu materiálu, teda rozvinúť obrazovú gramatiku, ktorá zodpovedá vlastnej logike nových médií, potom budú na hodnotenie takýchto diel potrebné iné kritériá než tradičné. Kritériá musia prameniť z novej obrazovej gramatiky a mediálnej logiky. Všetko iné by vyústilo do malichernej kritiky. V tomto zmysle sa umelci a umelkyne nových médií často sťažujú, že posudzovatelia alebo členovia porôt a komisií nedokážu spravodlivo posúdiť nové kvality ich diel. Skutočne jestvujú